

Finanstilsynet
Juridisk kontor
hoeringer@ftnet.dk
Journalnummer 1911-0065
Kopi: lef@ftnet.dk; jky@ftnet.dk

København, 6. februar 2017

Høring af lovforslag – forslag til lov om betalinger

Finanstilsynet har den 11. januar 2017 udsendt forslag til lov om betalinger i offentlig høring.

De Samvirkende Købmænd (DSK), der repræsenterer ca. 1.450 dagligvarebutikker, har bemærkninger til udvalgte dele af lovforslaget; nemlig de bestemmelser, der i særlig grad har betydning for detailhandelen. Det drejer sig om tre bestemmelser:

- § 81 – pligten til at modtage kontanter
- § 121 – øgede samfundsøkonomiske omkostninger ved påbudt stop for surcharge
- § 124 – loyalitetsprogrammer/betalingsmidler.

Vedr. forslag om lempelse af kontantpligten - § 81:

DSK hilser et forslag om lempelse af kontantpligten for særdeles velkommen. Den nuværende kontantpligt er en dansk særregel. En dansk særregel er ikke i sig selv et problem, men i samtlige de lande, vi sædvanligvis sammenligner os med, klarer de erhvervsdrivende, medarbejderne og forbrugerne sig uden regulering af denne art.

Principielt bør det være valgfrit, om butikker og andre erhvervsdrivende vil modtage kontanter eller ej. Der er næppe tvivl om, at mere end 99% af alle dagligvarebutikker vil modtage kontanter i dagtimerne. Det er derfor ikke vigtigt for DSK om kontantpligten bliver helt afskaffet eller ej. Det er derimod et stort ønske om en mere "røveri-fjendtlig" lempelse af kontantpligten end der lægges op til. Ethvert røveri er et røveri for meget, og det vil altid påvirke både de berørte medarbejdere, kunder og eventuelle andre vidner negativt.

Ifølge lovens bemærkninger (side 130) indskrænkes kontantpligten, "så den ikke finder anvendelse i aften – og nattetimerne, hvor der vurderes at være højere risiko for røverier." Det er et indlysende rigtigt argument. Desværre lider forslaget af den u hensigtsmæssighed, at flertallet af røverier imod detailhandelen i dag sker i tiden kl. 18:00 – 22:00, og at kun ansået hver 6. røveri sker i den foreslåede periode mellem kl. 22:00 og 06:00. Da det specifikt fremgår af lovens bemærkninger, at kontantpligten lempes med henvisning til risiko for røverier aften og nat, bør Erhvervsudvalget blive orienteret om de eksakte tidspunkter, hvori der begås røverier imod detailhandelen. Justitsministeriet bør kunne være behjælpelige med at indhente oplysningerne fra Rigspolitiet.

Hvis man politisk ønsker at styrke indsatsen imod røverier i detailhandelen, bør kontantpligten lempes, så der er valgfrihed i "de mørke timer." Det kan være kl. 18:00 – 06:00 eller alternativt som kompromis kl. 18:00 – 06:00 vinter og kl. 20:00 – 06:00 sommer. Dermed kan butikkerne få muligheden for at være kontantfri (eller som absolut minimum fri for sedler) i de mørke timer, hvor risikoen for røveri erfaringsmæssigt er størst.

Hvornår handler de ældste kunder med færrest betalingskort

I den offentlige debat har der sporadisk været udtrykt bekymring for om især de ældste forbrugere vil blive forhindret i at handle, hvis kontantpligten lempes. DSK har derfor undersøgt dette nærmere:

GfK's Husstandspanel, der er baseret på faktisk indkøbsadfærd fra 4.000 personer, har dokumentation for forbrugernes valg af, hvornår den enkelte forbruger foretager sine indkøb. GfK oplyser, at det kun er 2% af forbrugerne over 70 år, der handler efter kl. 19:00. Jf. GfK handler 1% af de +70-årige mellem kl. 19:00 – 19:59 og yderligere 1% mellem kl. 20:00 – 22:00. Erfaringsmæssigt betaler ca. halvdelen af kunderne over 70 år med betalingskort.

Hele 31% af de +70-årige handler i tiden kl. 10:00 – 11:59.

Sammenhæng mellem tilgængelige kontanter og røverier

Professor emeritus, dr. jur. Flemming Balvig har netop forfattet en omfattende analyse for Det kriminalpræventive Råd om kriminalitetens udvikling i Danmark. Hele den omfattende rapport kan ses via dette link: http://www.dkr.dk/media/9785/ungdomsundersogelse_2016.pdf

Rapporten beskæftiger sig bl.a. med netop udviklingen i antallet af røverier. I begyndelsen af 00'erne blev der anmeldt godt 3.000 røverier (ikke kun i detailhandelen, men samlet set) om året; i 2015 ca. 2.000 – et fald på ca. en tredjedel.

Det må selvfølgelig antages for røveriernes udvikling at være afgørende, hvor "teknisk" vanskeligt det er at udføre og risikoen for at blive opdaget – men der er også grund til at sætte fokus på, hvor meget der er at komme efter, altså muligheden for et attraktivt udbytte. For røverier har det mest attraktive udbytte altid været kontanter, og man må antage, at risikoen for røveri afhænger meget af muligheden for at få kontanter. (...) Tesen her er, at den nedgang, vi nu ser i røverier, i væsentlig grad har sammenhæng med, at vi er på vej mod det

kontantløse samfund. Der er gennemført en international sammenligning, hvor man har set på nogle indikatorer på, hvor mange kontanter mennesker og virksomheder ligger inde med i forhold til forekomsten af røverier. Sammenligningen viser en ganske stærk tendens til, at jo mere kontantløst et samfund er, desto færre røverier. Derimod er der ingen signifikante sammenhænge mellem, hvor kontantløst et samfund er og forekomsten af drab – og heller ikke med forekomsten af indbrud.

Kilde: Flemming Balvig, for Det kriminalpræventive Råd, januar 2017.

Undersøgelsen peger altså på en nøje sammenhæng mellem tilgængelighed/omfanget af et potentielt udbytte og så antallet af røverier. Også på den baggrund er det oplagt at lempe kontantpligten udover forslaget for tidsrummet kl. 22:00 – 06:00, da vanskeligere adgang til kontanter med stor sandsynlighed vil kunne nedbringe antallet af røverier yderligere.

I forbindelse med en konference på Christiansborg den 2. februar om sikkerheden i detailhandelen, sagde formanden for Politiforbundet, Claus Oxfeldt, at det er en god idé at give butikkerne lov til at sige nej til kontanter i de mørke timer. Den politifaglige vurdering er altså, at kontantfrie miljøer mindsker kriminaliteten.

Øvrige årsager til lempet kontantpligt

Kontantpligten er en dansk særregel. Der er intet belæg for, at markedet i vores nabolande ikke regulerer hensynet til forebyggelse af kriminalitet og hensynet til forbrugerne på en så balanceret måde, så det ikke medfører praktiske problemer for de svageste forbrugere. Regeringens fokus på både danske særregler og unødige byrder bør derfor føre til en markant lempelse af kontantpligten.

Mindre brug af kontanter vil gøre livet sværere for kriminelle. Både i forhold til hvidvask af penge, men også sværere vilkår for sorte penge. Det bør derfor være en politisk målsætning at arbejde for fortsat færre – men dog ikke afskaffelse af – kontanter. Udviklingen skal ske i et tempo, så såvel forbrugerne som de forretningsdrivende kan følge med.

DSK anbefaler

DSK anbefaler, at kontantpligten afskaffes alternativt lempes, så dagligvarebutikker mv. kan afvise kontanter i tidsrummet kl. 18:00 – 06:00. Dog kan kl. 18:00 udskydes til kl. 20:00 i de lyse måneder om sommeren.

Hvis man politisk ikke ønsker at imødekomme dette ønske, skal DSK henstille til, at der gives mulighed for dispensation, hvis medarbejdere og butikkens ledelse er enig herom, og der enten har været - eller er risiko for - røveri på grund af butikkens beliggenhed i særligt udsatte områder. Butikkens beliggenhed og kundestrøm kan være et væsentligt kriterie. En dispensation kan fx søges hos den lokale politimyndighed og/eller hos Arbejdstilsynet.

Vedr. overvæltning af gebyrer - § 121

DSK anerkender, at direktivet desværre næppe giver mulighed for at lade den enkelte betalingsmodtager træffe beslutning om overvæltning af betalingsudbyderens gebyrer på fx Visa

eller Mastercard. Hvis formålet med hhv. direktivet og loven er *"behovet for at øge konkurrencen og fremme brugen af effektive betalingstjenester"*, (bemærkningerne side 131 øverst), bør overvæltning af gebyrer fortsat være en mulighed. Som konsekvens af direktivet vil forbrugerne vælge betalingsmiddel efter andre parametre end effektiv, billig og sikker betaling, hvis der ikke er længere er mulighed for overvæltning af gebyrer. Så kan forbrugerne vælge betalingsmiddel efter om de fx tilbydes kredit, bonuspoint eller forsikring fra betalingsudsteder uden den fjerneste interesse for betalingsudbyderens gebyrpolitik over for detailhandelen og andre modtagere af betalingsmidler. Det fremmer ikke brugen af effektive betalingsløsninger – tværtimod!

DSK anbefaler

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen bør løbende følge gebyrsætningen på betalingsmidler, hvor gebyret hidtil har kunne overvælttes på forbrugeren. Den mulighed har især været anvendt ved de omkostningstunge kreditkort for at understøtte langt billigere måder at afvikle betalingen på. Det bør ske med henblik på at sikre en så lav prissætning, så konkurrencen i markedet ikke lider skade som følge af forbuddet imod overvæltning af gebyrer.

Vedr. forbrugsprofiler og loyalitetskort - § 124

Detailhandelen, bankerne og Nets har de senere år investeret et trecifret antal millioner for at nedbringe ekspeditionstiden i betalingsøjeblikket for forbrugerne. Kortterminalerne kan i dag håndtere en betaling langt hurtigere end for blot få år siden, ligesom det kontaktløse Dankort også har bidraget til hurtigere ekspedition. Fra lovgivers side bør man derfor være særdeles opmærksom på, at man ikke overimplementerer og/eller på anden måde indfører nye byrder, der forlænger betalingsøjeblikket for forbrugerne i almindelighed. Og lige præcis et krav om, at forbrugeren skal kunne fravælge loyalitet i selve betalingsøjeblikket, vil forlænge ekspeditionstiden. Længere kø ved kassen er absolut ikke et ønske, vi fra dagligvarebranchen ønsker, men det vil være konsekvensen af nærværende lovforslag.

DSK er enig i, at det ikke må være en betingelse for at opnå et betalingskort, at forbrugerne skal give adgang til betalingsoplysninger. Lovgivningen må dog ikke afskærme forbrugerne og detailhandelen fra nye innovative tjenester, der fx kan medvirke til mere målrettet markedsføring. Digitalisering og mere målrettet markedsføring er kommet for at blive, men forbrugerne skal 100% frivilligt træffe oplyste valg, hvis man fx ønsker at anvende sit betalingskort som loyalitetskort med de mange fordele, det kan medføre.

DSK skal dog advare imod så restriktive danske særregler, så det i realiteten bliver uinteressant med kombinerede betalings- og loyalitetskort. Et kombineret kort, hvor mange loyalitetskort kan ligge på det samme betalingskort, er fremmede for konkurrencen og for bredden i detailhandelen mv., da kun ganske få koncepter for hver sig er stærke nok til egne individuelle loyalitetsprogrammer. Forbrugeren har kun interesse for – og fysisk plads til – ganske få loyalitetskort, og derfor er de kombinerede "to-i-et" kort positivt for forbrugerne, der hermed får mulighed for at være del af flere loyalitetsprogrammer end ellers.

Det skal i øvrigt bemærkes, at 2. betalingstjenestedirektiv er et såkaldt totalharmoniseringsdirektiv. Det betyder, at den nationale lovgiver ikke har mulighed for at implementere et sådan direktiv med mere restriktive regler end det, direktivet lægger op til - medmindre direktivet direkte tillader dette, hvilket 2. betalingstjenestedirektiv ikke gør, så vidt DSK har mulighed for at vurdere.

Som følge heraf er det ikke efter EU-retten muligt at foretage de opstramninger, der forsøges medtaget i § 124. Højesteret har som bekendt fastslået, at de danske myndigheder pådrager sig erstatningsansvar, hvis man tilsidesætter fællesskabsretten.

Hertil kommer, at den tilsigtede opstramning i § 124 vil give kortudbydere i andre EU-lande en konkurrencefordel i forhold til kortudbydere i Danmark, da kortudbydere i de øvrige EU-lande ikke er underlagt samme restriktive regler som danske kortudbydere - og dette vil ligeledes være i strid med EU-retten.

Den foreslåede de facto begrænsning af kombinerede loyalitets- og betalingskort, er ikke teknologineutral. Forbrugerne vil kunne modtage langt mere målrettet og individualiseret markedsføring ved at handle online fremfor i fysiske butikker. Det er en unødigt restriktion, der gør livet sværere for butikker – og især for butikker beliggende uden for de allerstørste byer, da en stadig større del af handelen forsvinder fra de mindre samfund med deraf færre valgmuligheder for forbrugerne til følge.

Afslutningsvis et konkret spørgsmål til § 124, stk 4. Det fremgår, at "udbydere af betalingstjenester" ikke må stille krav om loyalitetsprogram, men hvordan hvis det er omvendt? Må et loyalitetsprogram stille som vilkår, at man som forbruger skal modtage et bestemt betalingsmiddel?

DSK anbefaler

Hvis en forbruger 100% frivilligt – efter samtykke og gennemlæsning af klare vilkår – har tilsluttet sig et loyalitetsprogram, hvor såvel betalingsmiddel som "bonuskort" er lagt sammen i én og samme løsning, vil samtlige køb som udgangspunkt indgå i loyalitetsprogrammet. Forbrugeren bør dog have mulighed for at opdatere præferencer, herunder ja- eller nej tak til loyalitet, i APP, på hjemmeside eller i butikkens kundeservice, men løsrevet fra betalingsøjeblikket. Dermed bør der ikke være krav om, at forbrugeren skal til- eller fravælge loyalitet i selve betalingsøjeblikket, da det vil øge ekspeditionstiden til ulempe for forbrugerne i almindelighed.

Øvrige bemærkninger

For øvrige bemærkninger, herunder betragtninger om forholdet til EU-retten, henvises til Dansk Erhvervs hørings svar.

DSK står naturligvis til rådighed, hvis der er behov for at redegøre nærmere for dele af dette hørings svar.

Med venlig hilsen

Claus Bøgelund Nielsen
Vicedirektør